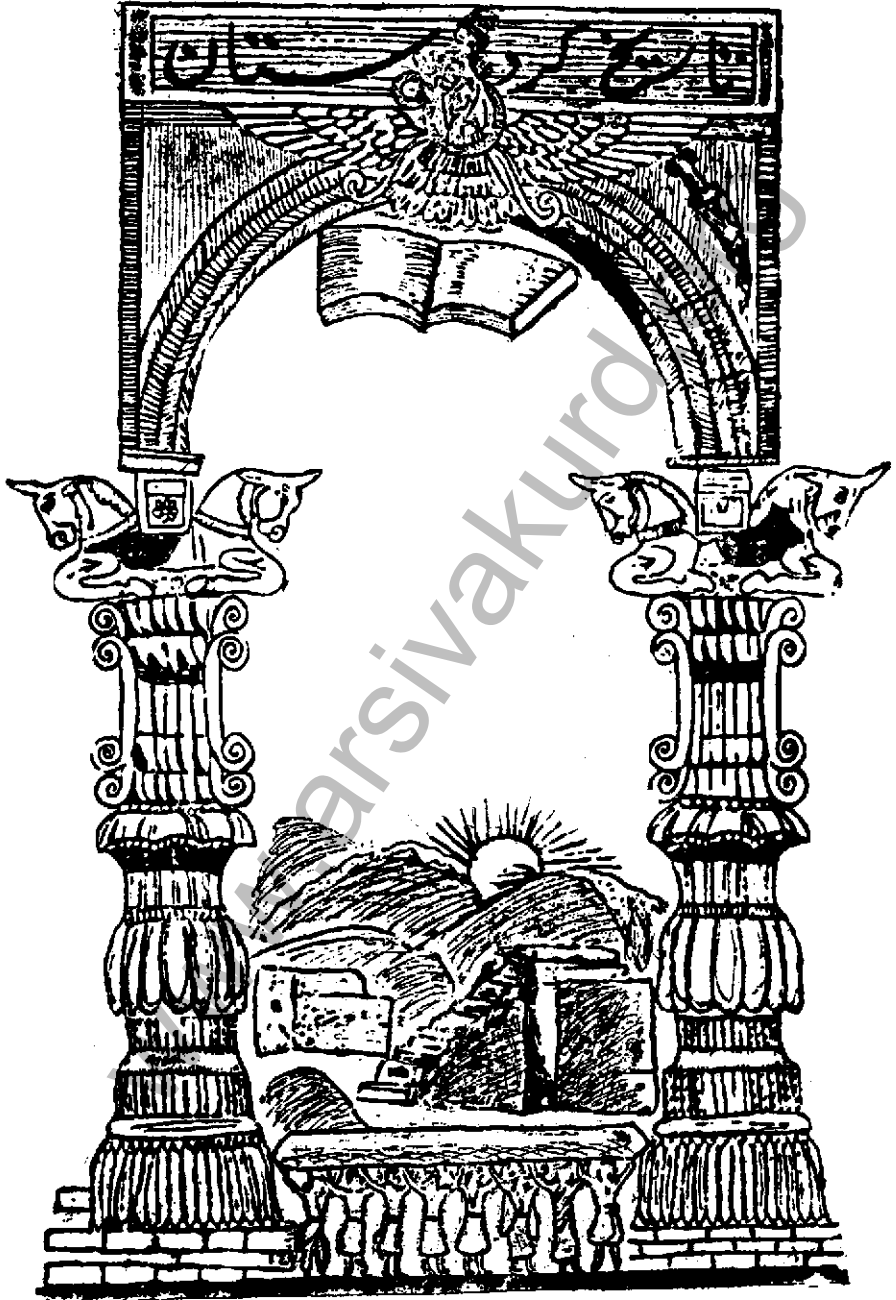

Lı Ser Çandîya Kurdistan Anket
Kürdistan Kültürü Üzerine Anket

Feqîyê Tevra

www.arsivakurd.org

NIZAMETTİN ARİÇ

Theater Karawane e.V.

Produktionsbüro

Potsdamer Straße 131

1000 Berlin 30

Tel. 030-215 47 16

Lı Ser Çandîya Kurdistan Anket

www.arsivakurd.org

www.arsivakurd.org

PEŞGOTIN

Ger milletek ji çand û eymetên xwe yên netewî bêgan bîmine û jê bî dîr-keve, hatna wî milleti dî rêşayî de ye, wendabûna wî diyare. Jî ber ku kolonyalistên li ser Kurdistanê jî vê rewşê gelek baş dîzann, dîvên van hemû eymetên gelê me bî xwinrijandin, talan û kedxwariyê bîqedinin.

Em kesên niştimanperwer, demokrat û hûnermendên kurd, Çandîya gelê me ya netewî, jî bo ku heger em nexwazin wenê nekin xwarina teyr û guran, pêwîste em xwedanên eymetên xwebin û wana kombîkî, pêşvabî-bî bîlavbîkî û alîkariya wena bîkî, wekû çavên xwebîparêzin.

Hebûnên (êyemetên) gelê me yên sedhezâr salan em bîparêzin jî bo windanebî û jî bo ku yên me şunda bîn em wana jî wan ra çandeki (kultureki) hêja bîhêlin.

Va ankêta jî bo berhevkirîna çandîya me ya netewî ez bawerdîkîm ku cîyêki vala yê tîji bîke.

Dema ev ankêta kete destên we hûn jî pêwîstiyên xwe yên niştimanperwerî binî cih. Wekû hûn bîzanî ew ankêta jî bo amadekirîna bersîvên pirtûkek li ser »Zanîbûna Çandîya Gelê Kurd«û jî bo karên din jî yê bîbe kani.

Silavên germ û hevalti
FEQÎYÊ TEYRA

Not: Jî kerema xwe listikên ku hûn dîzann çawane war bîwîsinî, ne kême jî zêde nekin.

- 1 Lı Kurdistanê, lı derdora we temaşe yan ji şanoyên (Tiyatro) xasi gundan hene û têne listin?
- 2 Ev (van) temaşe û şano havinê, zivistanê, dı cejn, şênahi û Newrozan de hin pırr çı dem têne listin? Bı roj yan bı şev?
- 3 Bûyerên listikan hin pırr lı ser çine û bı çı barê re pêwendin?
- 4 Navên wan listik (temaşe, şano) binivisnin!
- 5 Listikên kevn (yên berê) iro ji têne listin? Ger nayêne listin jı bo çıye? Dı navbêra yên nû û kevn de ferq heye?
- 6 Jın û mêr van listikan tev dilizin yan cihê cihê dilizin? Listikên xasi jin-an hene?
- 7-Listikên (temaşe, şano) zarokan hene?
- 8 Listikên ku mirov dı şıklê lawiran de (heywanan) dilizin yan ji lawiran teqlit dıkin hene?
- 9 Dı van listikan de makyaj kırım û maske bıkaranin heye?
- 10 Ger dı van listikan de hebe, rolê kesên bêgan (xerib) çavaye?
- 11 Listikê dı derheqê kedxwaran (kolonyalist) de serrast hene û çawane?
- 12 Demeke van listikane bı taybeti heye û çıqas dirêje?
- 13 Xelkê derdora we van listikan hemû dınasın û listikvanên wane taybet hene (yên xusûsi)?
- 14 Listikên bê axaftın, tenê bı hal û hereketan (pantomim) têne listin hene?
- 15 Dema ku listik dıqede şûnde, tışt, pere (dirav) yan dıyari dıdın listikvanan kesên sêrvan?
- 16 Xelkê derdora we hin pırr jı listikên ken (komik) û henek yan jı yên hezni (trajik) û bışewat hezdıkin?
- 17 Bı van listikan re aleteki (instrûment) muzik lêdıkeve?
- 18 Van listikan bı zımanê kurdi yan bı yê kolonyalistan dilizin?
- 19 Jı derdora xwe dı derheqê hınekırın, keçxwestın, bûkrakırın û serhatinên zemawendan (zewac) de binivisnin!
- 20 Li derdora we dı derheqê cırit û beza hespan, şerê dikan, berhevdana beranan, lihevixistina nêriyan û hwd. de binivisnin!

- 1 Navên stranên ji derdora we binivîsin!
- 2 Dî nava van stranan de yên wekehev (varyant) hene?
- 3 Stranên derdora we bi kîjan aletan (herweki, cîmbûş, blur, tembûr(saz-), mîy(đûdûk), keman, dahol, û zurna, meşk, kemane, kemeñçe, kanun-, santur, ud, erebane tebirxane(def), fiq, cura, darbuka, û hwd...)tên gotin û tîn lîxistin?
- 4 Hunermendên muzikê dini(mistik) hene? Navên wan binivîsin!
- 5 Lî derdora we, stranên ku ji kurdi bi farisi, erebi, tirki û bi zîmanên din tîn gotin hene? Navên wan binivîsin!
Orijinale wan stranan hin tîne gotin?
- 6 Strana ku hûn jê pîr hezdîkin, ji kerema xwe binivîsin.
- 7 Lî ba we stranên semah hene? Navên wan binivîsin!
- 8 Hûn hin pîr ji kîjan aleta(enstrûmana) ku di muzika kurdi de tê bikaranîn, hezdîkin?
- 9 Lî ba we hunermendên stranan diayên berhev hene? Navên wan binivîsin!
- 10 Lawje û leylandî lî nav gel, ji ba we tîne gotin binivîsin!
- 11 Hunermendên ji ba we lî derî stranên serhatîni(yên geli) yên politîkî jî dîstrên? Navên wan binivîsin!
- 12 Lî ba we bi êvarê re di malan de dîcivîn û lî gel cîvînan mijûlî, şenahi-, sohbet û stran tîn gotin û lî gel van cîvînan aletên tîn lêketin hene?
- 13 Lî ba we helbestên lî ser Newrozê tîne gotin hene? Navên wan binivîsin!
- 14 Helbest û stranên lî ser bûyerên pêkhati hene? Navên wan binivîsin!
- 15 Stranên lî ser şerê netewî hene lî ba we? Navên wan binivîsin!
- 16 Hûn strana Mem û Zîn û herweki wê dînasîn? binivîsin!
- 17 Hûn lî weşanên radyoyên Kurdistanê guhdar dîbin?
- 18 Ma hûn dîsanî bi kurdi bişteqîlî binivîsin û bîxwînin?
- 19 Hunermendên kurde jin ku bi zîmanê kurdi dîstrên hene lî ba we? Navên wan binivîsin!
- 20 Kesên aletên(instrûment) muzik lî ba we çêdîkin hene?(Ma evna kur-dîn?) Navên wan binivîsin! Ger tunebî hûn aletên muzik jî kuderê peyda dîkin?

- 21 Navên hunermend, hozan, dengbêj û stranvanên jî ba we binivîsinin!
Van stranvan û dengbêjan stranên xwe bi aletên muzik lêdixin û dibêjin yan bi tenê distrên?
- 22 Hunermendên ku muzik bê alet bi dengê gewri, dest yan fiskanî çêdikin hene?
- 23 Lî mala we Şîrit (kaset), sêlik (plak) û pirtûkên kurdi (kitêb) hene?
- 24 Lî ba we mêt û jin bi hevra kîlamên dûbera dibêjin?
- 25- i ba we kesên bi senetên din ra mûjûl dibin hene? (Wek û helbestvan, rejîsôr, aktôr, wenekan (ressam), çîrok nivîskar, tiyatroyan (şanovan) hene?)
Ew senetkar na bi zîmanê kurdi, senetên xwe pêktinin?

- 1 Lı derdora we govendên geli yê n ku jin û mêr ji hev cihê dilizin hene? Cihê cihê binivisinn !
- 2 Govendên geli yê n kevn iro ji têne listin? Ger nayên listin ji bo çi?
- 3 Jin û mêr bi hevra dilizin yan qor bi qor ji hev cihê cihê dilizin?
- 4 Xênci listikên junane giran, di listikên mêrane bi lez de ji jin dilizin?
- 5 Lı derdora we govendên ku şerê netewi, yê n qom û eşiretan, li ser jin revandinê, xwiniti, bênderrakirin, nexweşiyên lawiran (heywanan), gurketina pez, dergûşrevandina qertelan(hôli), birçibûn û xela û bêavi hene? Têne listin û çawane?
- 6 Govendên li derdora we têne listin, li hawirdora we ji tênê listin?
- 7 Hunermendên ku muzika wan govendan çêdikin ji ba we ne?
- 8 Lı ba we govendên bi ço, şûr, xençer, kêr, kevîr, dahs û herweki din hene û çawane?
- 9 Lı ba we keç û jin kofiyê dîdîn serê xwe, pozsimkê (xizme) dîxîn pozê xwe, guhar dîxîn guhê xwe, xîrxalan dîxîn lingên xwe, morik û mîrcan-an dîxîn stoyên xwe , bazerdan dîxîn destên xwe, çavên xwe kil dîxîn, biskên xwe badîdîn û kezîyên xwe dihûnîn, deqan li xwe dîxîn, qulçik û gulilkan bi xwe de dîxîn?
- 10 Lı ba we ji listikvanên serê govendê û dawîya govendê re çi di bêjin?
- 11 Lı ba we govendên ku ji teater û sanoyên gundan hatine der hene? û van bi govendi têne listin? Navên wan binivisinn!
- 12 Govendên ku lawiran (heywanan) teqlit dîxîn hene? Navên wan binivisinn!
- 13 Lı derdora we kincên (cîlên) jin û mêran ji seri de ta lîngan çawane û çawa li xwe dîxîn? Reng û babetên wan binivisinn!
- 14 Lı derdora we dezgehên cîlên govendan çêdikin hene? (Ma hostayên wan kurdin?) Ger tune bin hûn van cîlan ji ku derê peyda dîxîn?
- 15 Bi govendên derdora we hikûmetên koloniyalist ta vê gavê qet tucaran di şênayên(festival) der û hîndîr, netewi û navnetewi de beşdar bûn û nişan (derece) girtine hene?
- 16 Lı derdora we govendên ku ji bûyerên jini û serhatinên geli hatine der hene?
- 17 Govendên ku çewterast, ji rastê de bi hêla çepê de dilizin hene? Ma gelo hûn dîzanin ji bo çi çewterast dilizin? Navên wan binivisinn!

www.arsivakurd.org

Kürdistan Kültürü Üzerine Anket

www.arsivakurd.org

www.arsivakurd.org

ÖNSÖZ

Kendi kültüründen mahrum bırakılmış kendi kültürüne yabancılaştırılmış bir halk yok olmaya silinip gitmeye mahkumdur. Kürdistan'ın sömür-genleri bu gerçeği çok iyi bildiklerindedir ki, ülkemiz, halkımız, kısacası insanımızın tüm kültür değerlerini talan, sömürü ve katliamla yok etmeye çalışmaktadırlar. Biz Kürdistanlı yurtsever, demokrat insanlar ve sanatçılar halkımızın ulusal kültürünü kurda kuşa yem etmek istemiyorsak, kültür değerlerimize sahip çıkarak toplanmasına, gelişmesine, yaygınlaşmasına katkıda bulunup onu gözümüz gibi korumalıyız... Halkımızın binlerce yıllık zenginliklerini yokolmaktan kurtaralım ve bizden sonrakilere sağlıklı bir şekilde aktarılmasına önyak olalım. Ulusal kültürümüzün derlenmesine yönelik bu anketin büyük bir boşluğu dolduracağına inanıyorum. Bu anket elinize geçtiğinde sizin de soruları cevaplandırıp göndererek üzerinize düşen yurtsever görevi yerinize getireceğinize inanıyorum. Ayrıca bu anketin cevapları Kürt Halk Bilimi üzerine bir kitap ve diğer çalışmalara da kaynak olacaktır.

Sıcak ve dostca selam
FEQÎYÊ TEYRA

Not: Lütfen bildiğiniz oyunları hiçbir ekleme ya da çıkarma yapmadan yazınız.

- 1 Kürdistan'da, yaşadığımız yörelerde, orta oyunu ya da köy tiyatrosu diyebileceğimiz köy oyunları oynanıyor mu?
- 2 Bu oyunlar, yazın, kışın, düğün, bayram ve newrozda daha çok ne zaman oynanıyor? Gece mi, gündüz mü?
- 3 Oyunların konuları daha çok ne gibi olaylarla ilgilidir?
- 4 Bu oyunların adlarını yazınız.
- 5 Eskiden oynanan oyunlar bugün de oynanıyor mu? Oynanmıyorsa neden? Yenilerle eskiler arasındaki fark nedir?
- 6 Bu oyunları kadın ve erkekler beraber mi yoksa ayrı ayrı mı gruplar halinde mi oynarlar? Kadınlara has oyunlar var mıdır?
- 7 Çocuk oyunları var mıdır?
- 8 Hayvan kılığına girilen ya da hayvanları taklit eden oyunlar var mıdır?
- 9 Bu oyunlarda makyaj yapma ya da maske takma adeti var mıdır?
- 10 Bu oyunlarda varsa başka milletlerden insanların rolü nasıldır?
- 11 Direk sömürgecilerle ilgili oyunlar var mıdır, nasıldır?
- 12 Bu oyunların belirli bir müddeti var mıdır, ne kadardır?
- 13 Bu oyunları bütün yöreniz halkı bilir mi, yoksa belirli oyuncularını mı vardır?
- 14 Konuşmadan işaret ve hareketlerle oynanan oyunlar var mıdır?
- 15 Bu oyunlar bittiğinde oyunculara hediye eşya, para ya da benzeri şeyler verilir mi?
- 16 Yöreniz halkı daha çok komik oyunları mı yoksa acıklı oyunları mı sever?
- 17 Bu oyunlara herhangi bir müzik aletiyle eşlik edilir mi?
- 18 Bu oyunları Kürtçe mi yoksa sömürgesi olduğunuz ülkenin diliyle mi oynarsınız?
- 19 Yörenizdeki kız isteme, kına gecesi, gelin götürme ve düğün törenlerini yazınız.
- 20 Yörenizde cirit, at yarışları, horoz kavgası koç ve teke kavgası ya da benzer oyunlar oynanır mı?

- 1 Yörenizde söylenen Kürtçe türkülerin adlarını yazınız.
- 2 Bu türkülerin benzerleri (varyantları) var mıdır?
- 3 Yöreniz türküleri şu müzik aletlerinin hangileriyle çalınıp söylenir?
Cümbüş, kaval, saz, mey, keman, davul ve zurna, tulum, kemane, ke-
mençe, kanun santur, ud, el defi, flüt, cura sazı ve darbuka.
- 4 Yörenizde dinî (mistik) müzik yapan sanatçılar var mıdır? Adlarını
yazınız.
- 5 Yöreniz türkülerinden Türkçeye , Farsçaya veya Arapçaya çevrilmiş
türküler var mıdır? Adlarını yazınız. Bu türkülerin Kürtçe orijinalleri
halen söyleniyor mu?
- 6 En çok sevdiğiniz Kürtçe türkünün adını yazınız?
- 7 Yörenizde semah türküleri söylenir mi? Adlarını yazınız.
- 8 Kürtlerin kullandığı müzik aletlerinden en çok hangisini seversiniz?
- 9 Yörenizde atışmalı (taşlamalı) türküler söyleyen sanatçılar var mıdır?
Adlarını yazınız.
- 10 Yörenizde halk arasında söylenen mani ve fıkraları yazınız.
- 11 Yöreniz sanatçıları Kürt gelenek türkülerinin dışında politik türküler
de söylerler mi?
- 12 Yörenizde geceleri evlerde toplanıp sohbet etme çalıp söyleme adeti
var mıdır ve nasıldır?
- 13 Yörenizde Newroz ile ilgili türküler söylenir Mi? Adlarını yazınız.
- 14 Yörenizde yaşanmış olan olayları anlatan türküler var mıdır? Adlarını
yazınız.
- 15 Yörenizde Kürdistan'ın ulusal savaşlarını anlatan türküler var mıdır?
Adlarını yazınız.
- 16 Yörenizde mem û zin ya da benzeri türküler söylenir mi? Adlarını ya-
zınız.
- 17 Kürdisan'da dinlenen ya da Kürdistan'da Kürtçe yayın yapan radyo-
ları dinliyor musunuz?
- 18 Kürtçe konuşmasını ve okuyup yazmasını biliyor musunuz?
- 19 Yörenizde Kürtçe söyleyen kadın sanatçılar var mıdır? Adlarını yazı-
nız.
- 20 Yörenizde müzik aleti yapan kimseler var mıdır? Adlarını yazınız. (Bu
ustalar kürt müdür?) Yoksa ereden tedarik ediyorsunuz?

- 21 Yöreniz sanatçılarının adlarını yazınız. Bu sanatçılar türkülerini herhangi bir müzik aleti eşliğinde mi yoksa yalnız sesle mi söylerler?
- 22 Yörenizde ilginç müzik yapan sanatçılar var mıdır? Örneğin, parmağını gırtlığına basıp ilginç müzik yapmak gibi.
- 23 Evinizde Kürtçe kaset, plak veya kitaplar var mıdır?
- 24 Yörenizde kadın ve erkekler birarada koro halinde deme çevirme türküler söylerler mi?
- 25 Yörenizde diğer sanat dallarıyla uğraşan sanatçılar var mıdır? Örneğin, şair, rejisör, aktör, tiyatrocü, ressam, hikaye yazarı gibi. Adlarını yazınız. Bu sanatçılar sanatlarını Kürtçe mi yaparlar.

- 1 Kürdistan'da yaşadığınız yöre halk danslarının adlarını kadın ve erkek ayrı ayrı yazınız?
- 2 Eskiden oynanan danslar bugün de oynanıyor mu? Oynanmıyorsa neden?
- 3 Kadın ve erkekler birarada mı, yoksa ayrı ayrı gruplar halinde mi oynarlar?
- 4 Kadınlar rimi ağır halay oyunlarından başka hareketli erkek oyunlarını da oynarlar mı?
- 5 Yörenizde ulusal savaş, aşiret kavgası, kız kaçırma , kan davası, harman kaldırma, hayvan hastalıkları, kurdun sürüden koyun kapması, kartalın çocuk kapması, kıtlık ve kuraklık gibi olayları anlatan danslar oynanıyor mu?
- 6 Yörenizde oynadığınız danslar çevre köy ya da yörelerde de oynanır mı?
- 7 Bu danslara müzik yapan sanatçılar yörenizden midir? Hangi müzik aleti eşliğinde oynarsınız?
- 8 Yörenizde sopa, kılıç, kama, bıçak, orak, taş ya da benzeri aletlerle oynanan danslar var mıdır, nasıldır?
- 9 Yörenizde genç kızlar ve kadınlar başlık (kofi), burunluk (hızma), küpe, halhal ya da benzeri süs takıları takarlar mı?
- 10 Yörenizde dansın başında ve sonunda oynayan oyunculara verilen adı yazınız.
- 11 Yörenizde köy orta oyunundan halk dansına dönüşmüş oyunlar var mıdır? Adlarını yazınız.
- 12 Hayvanları taklid eden halk dansları var mıdır? Adlarını yazınız.
- 13 Yöreniz kadın ve erkek giysisini ve renklerini baştan ayağa ayrı ayrı yazınız.
- 14 Yörenizde folklor giysisi yapan el tezgahları var mıdır? (ustaları Kürt müdür?) yoksa nereden tedarik ediyorsunuz?
- 15 Yöreniz dansları ile sömürgesi olduğunuz ülke ya da dünya çapında derece alan ekipler oldu mu?
- 16 Yörenizde yaşanmış herhangi bir olayı anlatan halk dansı var mıdır?
- 17 Yörenizde tersine yani devamlı sol tarafa oynanan danslar var mıdır? Adlarını yazınız. Neden ters oynandığını biliyor musunuz?

www.arsivakurd.org

www.arsivakurd.org

